

Nr 409.

Godkänd av första kammaren den 14 juni 1918.

Godkänd av andra kammaren den 14 juni 1918.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall medgiva riksbanken viss ökad sedelutgivningsrätt m. m.

(Bankoutskottets utlåtande nr 78.)

Till Konungen.

I en till riksdagen den 21 maj 1918 avlåten proposition, nr 450, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* antaga ett vid propositionen fogat, här nedan intaget förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall medgiva riksbanken viss ökad sedelutgivningsrätt, *dels ock* medgiva, att riksbanken må begagna den i 6 § andra stycket av lagen för Sveriges riksbank omnämnda rätten att utgiva sedlar till ett belopp av ytterligare högst etthundratjugufem miljoner kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 138 häft. (Nr 409.) 1

Förslag

till

lag angående rätt för Konungen att i vissa fall medgiva riksbanken viss ökad sedelutgivningsrätt.

Härigenom förordnas som följer:

Om sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt, må Konungen på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret medgiva riksbanken rätt att utgiva sedlar till ett belopp av högst etthundratjugufem miljoner kronor utöver de belopp, som finnas angivna i 6 § av lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897, sådant nämnda lagrum lyder enligt lag den 25 maj 1915; åliggande det fullmäktige i riksbanken att, så snart ske kan, ur den allmänna rörelsen indraga sedlar till belopp, motsvarande vad som på grund av sålunda medgiven ökning av sedelutgivningsrätten må hava utgivits.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt gäller till dess riksdag sammanträder.

Riksdagen har till en början ansett sig böra lämna följande statistiska redogörelse för riksbankens sedelcirkulation och sedelreserv under åren 1914—1918.

A r	Sedelcirkulation				Sedelreserv			
	Högst		Lägst		Högst		Lägst	
	Datum	Belopp kr.	Datum	Belopp kr.	Datum	Belopp kr.	Datum	Belopp kr.
1914	31/12	304,057,600	24/1	194,005,300	24/1	137,682,300	30/3	34,137,500
1915	31/12	327,885,900	23/1	258,681,900	24/4	89,803,700	27/3	37,744,100
1916	30/12	417,517,400	22/1	279,457,300	22/4	142,650,400	30/12	74,521,900
1917	31/12	572,723,000	27/1	357,399,800	27/1	138,270,500	29/3	33,146,500
1/1—1/3 1918	1/3	637,492,300	30/1	501,637,400	12/1	98,346,800	1/3	4,873,200

Sedelreserven i förhållande till sedelcirkulationen utgjorde under samma år.

Å r	Högst		Lägst	
	Datum	Procent	Datum	Procent
1914	24/1	70.97	30/9	11.59
1915	24/4	34.28	2/10	12.72
1916	26/2	46.11	30/12	17.85
1917	27/1	38.69	22/12	6.24
1/1—1/6 1918	26/1	19.11	1/6	0.76

Såsom av förstnämnda tabell framgår, har sedelcirkulationen under de senaste åren visat en mycket stark stegring. Lägst beloppet uppgick nämligen under år 1914 till 194 miljoner kronor och under år 1917 till 357 miljoner kronor. Under år 1918 utgjorde motsvarande siffra 501 miljoner kronor. Då det oaktat, vad angår åren 1914—1917, sedelreserven icke nedgått till lägre belopp än 33 miljoner kronor, är detta beroende därpå, att riksbankens guldkassa under denna tid i avsevärd mån ökats. Guldkassan uppgick vid utgången av år 1914 till 108 miljoner kronor och vid slutet av år 1917 till 244 miljoner kronor, vadan densamma under denna tid ökats med 136 miljoner kronor. Härigenom har ock sedelutgivningsrätten ökats med dubbla beloppet eller 272 miljoner kronor. I vad mån en ytterligare ökning av guldkassan kan äga rum lär emellertid icke på förhand kunna bedömas.

Att under sådana förhållanden ett medgivande att begagna den sedelutgivningsrätt, varom stadgas i § 6 andra stycket av 1897 års lag, är av behovet påkallat, synes riksdagen uppenbart. Emellertid har riksdagen ansett, att ifrågakvarande medgivande bör lämnas för viss begränsad tid, och har riksdagen funnit denna lämpligen böra bestämmas till den 1 mars 1919, varigenom tillfälle beredes att i god tid inkomma med förnyad framställning i ämnet för att underställas riksdagens prövning.

Med hänsyn till de stora anspråk, som under den närmaste tiden kunde väntas bliva ställda på riksbanken, hava emellertid fullmäktige ansett den möjligheten icke vara utesluten, att även med detta medgivande sedelutgivningsrätten kunde komma att visa sig otillräcklig, och hava fullmäktige därför hemställt, att genom en tillfällig lag måtte beredas riksbanken möjlighet att, om så skulle visa sig erforderligt, under viss tid erhålla en ytterligare sedelutgivningsrätt till ett belopp av 125 miljoner kronor.

I likhet med departementschefen anser riksdagen, att den sålunda

ifrågasatta rätten till ökad sedelutgivning, med hänsyn till vad i statsrådsprotokollet i detta avseende anförts, är ägnad att väcka betänkligheter. Departementschefen har också ställt i utsikt en undersökning av härmed sammanhängande förhållanden. I frågans nuvarande läge och i avvaktan på resultatet av en sådan undersökning läser man emellertid, enligt riksdagens mening, böra tillmötesgå framställningen även i denna del, och man torde för övrigt med visshet kunna utgå ifrån att denna ytterligare sedelutgivningsrätt icke kommer att begagnas i större utsträckning än som är oundgängligen nödvändigt och först, sedan andra utvägar anlitats till motverkande av den redan nu stora sedelcirkulationens ytterligare ökning.

Sedan Eders Kungl. Maj:ts här ifrågavarande framställning inkommit till riksdagen, har mellan riksgäldskontoret och ett antal privata banker avtal träffats rörande en kredit å 550 miljoner kronor för krigstidskommissionerna, och då inom riksdagen ifrågasatts, huruvida berörda avtal möjligen kunde föranleda till en sådan begränsning av sedelcirkulationen, att den ytterligare rätt till sedelutgivning, varom förmåles i den föreslagna tillfälliga lagen, icke skulle vara erforderlig, hava fullmäktige i angivet yttrande uttalat den mening, att det icke kunde på förhand beräknas, i vad mån nämnda avtal komme att medföra lättnad för riksbanken, men att, även om anledning funnes att hoppas, att så skulle ske, detta likväl icke undanröjde behovet av den säkerhetsåtgärd mot överskridande av riksbankens sedelutgivningsrätt, som den föreslagna tillfälliga lagen innebure.

I lagförslagets slutstadgande har beslutits sådan ändring, att lagen gäller till dess *ny* riksdag sammanträder.

Åberopande vad sålunda anförts har riksdagen dels medgivit, att riksbanken må för tiden till den 1 mars 1919 begagna den i 6 § andra stycket av lagen för Sveriges riksbank omnämnda rätten att utgiva sedlar till ett belopp av ytterligare högst etthundratjugufem miljoner kronor;

dels ock antagit bilagda förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall medgiva riksbanken viss ökad sedelutgivningsrätt.

Stockholm den 14 juni 1918.

Med undersåtlig vördnad.

Förslag

till

lag angående rätt för Konungen att i vissa fall medgiva riksbanken viss ökad sedelutgivningsrätt.

Härigenom förordnas som följer:

Om sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt, må Konungen på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret medgiva riksbanken rätt att utgiva sedlar till ett belopp av högst etthundratjugufem miljoner kronor utöver de belopp, som finnas angivna i 6 § av lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897, sådant nämnda lagrum lyder enligt lag den 25 maj 1915; åliggande det fullmäktige i riksbanken att, så snart ske kan, ur den allmänna rörelsen indraga sedlar till belopp, motsvarande vad som på grund av sålunda medgiven ökning av sedelutgivningsrätten må hava utgivits.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt gäller till dess ny riksdag sammanträder.